

УДК 378.147:7.05(477)

[https://doi.org/10.52058/2786-5274-2025-12\(52\)-1639-1651](https://doi.org/10.52058/2786-5274-2025-12(52)-1639-1651)

Желанова Вікторія В'ячеславівна доктор педагогічних наук, професор, професор кафедри освітології та психолого-педагогічних наук Київського столичного університету імені Бориса Грінченка, м. Київ, <https://orcid.org/0000-0001-9467-1080>

НАЦІОНАЛЬНІ ТРАДИЦІЇ ХУДОЖНЬОГО МИСЛЕННЯ У КОНТЕКСТІ СУЧАСНОЇ ДИЗАЙН-ОСВІТИ

Анотація. У статті досліджено поняття «художнє мислення» як інтегративний феномен у системі мистецької та дизайн-освіти, що поєднує емоційно-образне, раціональне й аналітичне осмислення дійсності.

Обґрунтовано, що художнє мислення є основою художньо-проектної компетентності майбутнього дизайнера, адже забезпечує здатність трансформувати концептуальну ідею у візуально-естетичний образ, поєднуючи функціональність і виразність. На основі праць вітчизняних та зарубіжних розкрито філософські, психологічні й педагогічні засади формування художнього мислення у контексті дизайн-освіти. Показано, що воно виступає синтезом інтуїції, естетичного чуття, аналітичного бачення та культурного досвіду, формуючи здатність дизайнера створювати змістовно насичені й культурно релевантні візуальні брази.

Окреслено роль національної художньої спадщини у формуванні художньо-проектного мислення. Підкреслено, що українська традиція декоративно-прикладного мистецтва, орнаментики, колористики та архітектури формує естетичну культуру, національну ідентичність і творчу самобутність здобувачів освіти. Національні мотиви, символи й архетипи виступають джерелом візуальної комунікації між минулим і сучасним, сприяючи розвитку креативного мислення й культурної свідомості дизайнерів. Обґрунтовано необхідність збереження культурної ідентичності у процесі професійної підготовки майбутніх дизайнерів. Проаналізовано основні чинники впливу на формування художньо-проектної компетентності здобувачів освіти через призму національної художньої спадщини.

Запропоновано педагогічні умови ефективного розвитку художнього мислення: міждисциплінарність навчання, проектно-дослідницька діяльність, інтеграція цифрових технологій та співпраця з культурними спільнотами. Доведено, що поєднання традиційного й інноваційного підходів створює синергетичний ефект у професійній підготовці дизайнерів, забезпечуючи їх здатність поєднувати автентичні культурні коди з сучасними технологічними засобами візуальної комунікації.

Підтверджено, що сучасний український дизайн постає як динамічний простір культурного діалогу, у якому художнє мислення, спираючись на національні традиції, трансформується в інноваційні візуальні форми, що утворюють культурну ідентичність України у глобальному контексті.

Ключові слова: дизайн-освіта, художнє мислення, візуально-комунікативна діяльність, національні традиції, художньо-проектна компетентність, культура, інновації, професійна підготовка дизайнерів.

Zhelanova Viktoriia Vyacheslavivna Doctor of Pedagogical Sciences, Professor, Professor of the Department of Educology and Psychological and Pedagogical Sciences, Borys Grinchenko Kyiv Metropolitan University, Kyiv, <https://orcid.org/0000-0001-9467-1080>

NATIONAL TRADITIONS OF ARTISTIC THINKING IN THE CONTEXT OF MODERN DESIGN EDUCATION

Abstract. The article explores the concept of “*artistic thinking*” as an integrative phenomenon within the system of art and design education that combines emotional-imaginative, rational, and analytical comprehension of reality. It is substantiated that artistic thinking serves as the foundation of the artistic and project-based competence of future designers, as it enables the transformation of conceptual ideas into visually aesthetic images that harmoniously unite functionality and expressiveness. Based on the works of domestic and foreign scholars, the philosophical, psychological, and pedagogical foundations of developing artistic thinking in the context of design education are revealed. It is shown that artistic thinking represents a synthesis of intuition, aesthetic perception, analytical vision, and cultural experience, fostering a designer’s ability to create meaningful and culturally relevant visual images.

The role of national artistic heritage in shaping artistic and project-based thinking is outlined. It is emphasized that Ukrainian traditions of decorative and applied arts, ornamentation, coloristics, and architecture contribute to the formation of aesthetic culture, national identity, and creative originality among students. National motifs, symbols, and archetypes act as sources of visual communication between the past and the present, promoting the development of creative thinking and cultural awareness among designers. The necessity of preserving cultural identity in the process of professional designer training is substantiated. The key factors influencing the development of students’ artistic and project-based competence through the prism of national artistic heritage are analyzed.

Pedagogical conditions for the effective development of artistic thinking are proposed, including interdisciplinary learning, project-research activities, integration of digital technologies, and collaboration with cultural communities. It is proved that the combination of traditional and innovative approaches creates a synergistic effect in professional design education, ensuring the ability of designers to combine authentic

cultural codes with modern technological tools of visual communication. It is confirmed that contemporary Ukrainian design emerges as a dynamic space of cultural dialogue, in which artistic thinking, grounded in national traditions, transforms into innovative visual forms that affirm Ukraine's cultural identity in the global context.

Keywords: design education, artistic thinking, visual-communicative activity, national traditions, artistic and project-based competence, culture, innovation, professional designer training.

Постановка проблеми. У ХХІ столітті дизайн-освіта стає важливим інструментом формування не лише професійних компетентностей, а й світоглядно-ціннісних орієнтирів майбутнього фахівця. Сучасний дизайнер функціонує в глобалізованому культурному просторі, де активно поєднуються локальне й універсальне, традиційне й інноваційне. У цьому контексті особливої актуальності набуває проблема збереження та репрезентації національної ідентичності у візуально-комунікативній діяльності. Власне тому в епоху глобалізації й цифрової уніфікації культурних процесів питання національної самобутності в мистецько-дизайнерській освіті постає як стратегічно важливе. Українська культура, що має багатовікові традиції художнього мислення, сформувала унікальні принципи естетичної чутливості, символічного мислення та колористичної гармонії. Інтеграція цього культурного потенціалу в систему професійної підготовки дизайнерів визначається як одна з провідних умов розвитку їхньої художньо-проектної компетентності, творчої індивідуальності та професійної самосвідомості.

Національні традиції художнього мислення становлять ціннісний фундамент, що визначає характер творчості, способи візуального осмислення світу, систему естетичних пріоритетів і символічних кодів культури. Їхнє збереження і переосмислення у процесі професійної підготовки дизайнерів є важливою умовою розвитку індивідуального стилю та художньо-проектної компетентності майбутнього дизайнера.

Аналіз останніх досліджень і публікацій. У сучасному науковому дискурсі художнє мислення розглядається як **інтегративний феномен**, що поєднує емоційно-образне, інтелектуальне, ціннісне та культурно-контекстуальне начала творчої діяльності. Класики світової науки – **Е. Айснер, Р. Арнхейм, Дж. Дьюї, Л. Хетленд** – трактують художнє мислення як особливий тип пізнання, у якому сприйняття, уява, досвід і рефлексія утворюють єдиний процес формування творчої ідеї. У працях сучасних українських дослідників – **А. Бровченка, Б. Водяного, Л. Масол, Т. Паньок, О. Ребрової, М. Ткача** – художнє мислення осмислюється як системоутворювальний чинник мистецької освіти, що забезпечує цілісність розвитку особистості дизайнера, поєднання національно-культурних традицій і сучасних проектних технологій. На наповнення змісту освітніх компонентів, які мають бути орієнтовані на розвиток багаторівневого дизайнерського мислення, удосконалення творчого потенціалу

майбутніх дизайнерів, оволодіння навичками дослідницької діяльності, опанування сучасних концепцій філософії дизайну, поведінкових наук і соціальної комунікації, основ бізнес-психології, а також на формування актуальних soft skills, необхідних сучасному дизайнеру, спрямовані дослідження В. Даниленка, О. Поліщук, І. Ревенко, А. Цимбалару та ін. Узагальнення цих підходів дозволяє розглядати художнє мислення не лише як естетичну здатність, а як універсальний механізм інтеграції знань, цінностей і творчої практики у професійній підготовці майбутніх дизайнерів.

У сучасних дослідженнях дедалі більше уваги приділяється проблемі збереження та актуалізації національних традицій художнього мислення у системі дизайн-освіти. Науковці (А. Бровченко, А. Гоцалюк, В. Тименко, С. Чирчик та ін.) наголошують, що формування креативної особистості майбутнього дизайнера неможливе без глибокого усвідомлення культурних кодів, історичних архетипів і етноестетичних принципів, що яскраво висвітлено в збірнику матеріалів Всеукраїнської науково-практичної конференції «Етнокультурні традиції в образотворчому мистецтві та дизайні України» (2023).

У контексті трансформації дизайн-освіти дослідники акцентують на необхідності відновлення зв'язку між традиційними ремеслами, народною орнаментикою та сучасними технологіями проектування. Зокрема, актуальними стають методики етнодизайну, кейси співпраці майбутніх дизайнерів із носіями народних художніх традицій, а також розроблення навчальних програм, що сприяють формуванню культурної ідентичності через творчо-проектну діяльність.

Таким чином, сучасний науковий дискурс демонструє тенденцію до поєднання національно-орієнтованих цінностей і глобальних підходів у підготовці дизайнерів, що забезпечує розвиток цілісного художнього мислення та конкурентоспроможності фахівців у світовому культурному просторі.

Мета статті – теоретично обґрунтувати роль і значення національних традицій як чинника розвитку художньо-проектної компетентності та формування художнього мислення майбутніх дизайнерів, визначити ефективні умови їх інтеграції у сучасну систему дизайн-освіти.

Виклад основного матеріалу. Поняття «художнє мислення» є одним із ключових у теорії мистецької та дизайн-освіти, оскільки воно визначає специфіку пізнання, сприйняття та інтерпретації дійсності через образні, естетичні та проектні форми. У широкому розумінні художнє мислення – це особливий тип творчого пізнання світу, що ґрунтується на емоційно-образному осмисленні реальності, здатності перетворювати життєві враження в естетично значущі форми. Дослідниця О. Поліщук зазначає, що різновидом художнього мислення можна розглядати художньо-проектне або дизайн-мислення. Науковиця доводить: «У художньому мисленні людини в результативному аспекті можна виокремити такі моменти: наявність образотворчого мистецтва, по-перше, та існування прикладного і декоративно-прикладного мистецтва, по-

друге. А також побутування у ХХ ст. практик, в яких є значимим естетичне начало, наприклад, дизайну» [1, с. 113].

Аналізуючи психологію мистецтва та художньої творчості як методологічну основу мистецької освіти, О. Отич зазначає, що художнє мислення постає цілісною системою психічних процесів, у якій гармонійно поєднуються раціональні, інтуїтивні та емоційні механізми пізнання. Воно охоплює не лише аналітичне опрацювання зорових та естетичних вражень, а й інтуїтивне відчуття гармонії, ритму, пропорцій і кольору, що становить основу дизайнерської творчості. Такий тип мислення забезпечує здатність майбутнього фахівця сприймати предметний світ не лише крізь призму його функціонального призначення, а й як носій художньо-естетичної цінності [2].

У філософському вимірі мислення трактується як процес опосередкованого й узагальненого відображення дійсності в уявленнях, судженнях і поняттях, що становить найвищий рівень людського пізнання. Водночас воно розуміється як творча здатність особистості, спрямована на осмислення зв'язків і закономірностей між явищами, засвоєння та переосмислення інформації, а також на створення нових ідей і моделей діяльності [3, с. 160]. У художньо-естетичному аспекті художнє мислення виступає способом естетичного освоєння світу, де ідея, емоція і форма утворюють єдність. Воно передбачає здатність до образного узагальнення – перетворення життєвих вражень у символічну художню форму. Зокрема, науковиці Т. Скорик, А. Міненко визначають, що в естетиці художнє мислення розуміється як вид духовної діяльності, що спрямована на створення та сприйняття творів мистецтва. Для дизайнера це означає вміння трансформувати ідеї в візуально-комунікативні образи, які передають певний настрій, зміст або соціальне послання через форму, колір, фактуру, пропорції [4].

Художнє мислення у контексті дизайн-освіти – це особливий тип творчого мислення, спрямований на створення естетично, функціонально та емоційно значущих образів і форм. Воно поєднує чуттєво-образне сприйняття дійсності з аналітико-конструктивним підходом до її відтворення у художньо-проектній діяльності.

У системі професійної підготовки майбутніх дизайнерів художнє мислення виступає провідним механізмом формування здатності перетворювати концептуальну ідею на цілісний візуальний образ. Воно охоплює комплекс когнітивних і творчих процесів – сприйняття, уяви, асоціації, інтерпретації, композиційного аналізу, – які забезпечують гармонійне поєднання естетичної виразності з функціональною доцільністю дизайнерського рішення.

Таким чином, у педагогічному контексті розвиток художнього мислення передбачає цілеспрямоване формування в студентів вміння сприймати й осмислювати навколишній світ крізь призму художньо-естетичних цінностей, розпізнавати символічні, культурні та емоційні смисли предметного середовища. Саме художнє мислення забезпечує перехід від наслідування та копіювання до

творчої інтерпретації, від технічного володіння засобами виразності до усвідомленого художнього проектування, що є основою професійної зрілості дизайнера і є світоглядно-творчим ядром професійної підготовки. Воно забезпечує здатність здобувача освіти не лише створювати естетично привабливі об'єкти, а й мислити категоріями гармонії, стилю, контексту, композиції. Художнє мислення у дизайнерів проявляється у вмінні аналізувати візуальні явища як носії культурних і емоційних смислів; синтезувати художні традиції й сучасні технології у проєктній діяльності; створювати цілісні образи, що відповідають функціональним, соціальним і естетичним вимогам.

Формування художнього мислення у процесі навчання дизайнерів передбачає інтеграцію теоретичних і практичних компонентів. Вивчення історії мистецтва, стилістичних напрямів, народної художньої творчості поєднується з виконанням творчих і проєктних завдань, що сприяють розвитку образного сприйняття та асоціативного мислення. Ефективними є такі методи, як аналіз художнього образу, стилізація, композиційне моделювання, експеримент із формою та кольором.

Художнє мислення є основою художньо-проєктної компетентності, адже саме воно забезпечує здатність дизайнера знаходити естетичну ідею в практичному завданні; перетворювати функціональні об'єкти в художньо значущі образи; забезпечувати гармонію між змістом, формою та матеріалом. Через розвиток художнього мислення майбутній дизайнер набуває творчої індивідуальності, емоційно-ціннісного ставлення до праці й здатності до самовираження у професійній діяльності.

Отже, художнє мислення дизайнера – це синтез інтуїції, естетичного чуття, аналітичного бачення та культурного досвіду, який дозволяє створювати унікальні, змістовно насичені й культурно релевантні візуальні образи.

В українській культурі вироблено багатий досвід художньо-образного мислення, що проявляється у народному декоративно-прикладному мистецтві, орнаментиці, колористиці, архітектурі, книжковій графіці, плакатному мистецтві. Особливості українського художнього світогляду – гармонійність, ритмічність, декоративність, зв'язок із природою – становлять базу для навчання та виховання майбутніх дизайнерів. Інтеграція цих елементів у навчальний процес сприяє розвитку асоціативного й образного мислення; формуванню почуття національної стилістики; розвитку креативності на основі традиційних форм; формуванню стійких естетичних орієнтирів і професійної ідентичності. У цьому контексті важливими є роботи українських педагогів і мистецтвознавців Л. Левчук, В. Даниленка, Т. Левицької, О. Рапай, О. Руденко, М.Сидоренка, В. Федорчука, які акцентують на необхідності збереження національного стилю як складової дизайнерської культури. Національні традиції виступають потужним джерелом формування художньо-проєктного мислення майбутніх дизайнерів, адже вони відображають духовний досвід, естетичні цінності та світогляд нації. Звернення до національної культурної спадщини сприяє не лише

відродженню автентичних форм і символів, а й розвитку здатності осмислювати їх у сучасному контексті, поєднувати традиційне й інноваційне у творчому процесі.

Формування **художньо-проектної компетентності** майбутніх дизайнерів є складним багатовимірним процесом, що інтегрує знання, навички, естетичний досвід і культурні цінності. Серед основних чинників, що впливають на формування художньо-проектної компетентності здобувачів освіти крізь призму національної художньої спадщини, виокремлюються культурно-ціннісний, естетико-художній, когнітивно-аналітичний, комунікативно-візуальний, творчо-інноваційний та професійно-педагогічний чинники. Одним із найважливіших чинників, який визначає глибину й автентичність цього процесу, виступає **національна художня спадщина** – сукупність традицій, стилів, образів, символів та естетичних принципів, вироблених упродовж історичного розвитку української культури.

Національна художня спадщина формує **ціннісно-світоглядні орієнтири** майбутнього дизайнера. Знання історії українського мистецтва, народних промислів, орнаменталістики, декоративно-прикладних традицій сприяє розвитку **культурної ідентичності**, що є фундаментом творчої самобутності. Відчуття зв'язку з рідною культурою забезпечує цілісність дизайнерського мислення, допомагає уникнути поверхневого копіювання чужих стилів і стимулює до осмисленого використання національних мотивів у сучасному проектуванні.

Українська художня спадщина є джерелом **естетичного досвіду**, який впливає на розвиток образного мислення, почуття гармонії, ритму, пропорцій і кольору. Знайомство студентів із народним мистецтвом, іконописом, бароковими й модерністськими традиціями сприяє формуванню естетичного чуття, необхідного для побудови візуально виразних композицій. Застосування елементів традиційної орнаментики, колористики чи символіки у дизайнерських проєктах розвиває здатність до **візуально-комунікативного мислення**, що забезпечує глибше емоційне сприйняття твору.

Візуально-комунікативна діяльність – це цілеспрямований процес створення, передавання й сприйняття візуальних повідомлень, у яких за допомогою художньо-проектних засобів відображається зміст, цінності та ідеї, призначені для комунікації між людиною і соціокультурним середовищем. Вона є інтердисциплінарним феноменом, що поєднує знання з образотворчого мистецтва, семіотики, психології сприйняття, культурології, маркетингу, медіа та педагогіки.

У сфері дизайну така діяльність поєднує дві основні функції:

1. Художньо-естетичну – створення образів, що мають емоційно-ціннісний зміст;
2. Комунікативну – передавання інформації, смислів, ідентичностей за допомогою візуальних форм.

У різних наукових напрямках поняття візуально-комунікативної діяльності трактується дещо по-різному і розглядається крізь призму кількох взаємодоповнювальних підходів. Зокрема мистецтвознавці В. Даниленко, Л. Левчук, В. Панченко визначають дану діяльність як процес створення художнього образу, спрямований на візуальне вираження емоцій і смислів [5]. Культурологічний підхід інтерпретує візуальну комунікацію як форму культурного діалогу, у якій закодовано цінності, міфи та архетипи певної спільноти (У. Еко), що забезпечує передачу культурної пам'яті та ідентичності. Дизайн-підхід зосереджується на процесі організації візуальних систем, спрямованих на ефективне передавання інформації та формування емоційного впливу на реципієнта (Н. Крос, Х. Бауер, Дж. Фраскара), підкреслюючи інтеграцію естетичних і функціональних аспектів. Натомість педагогічний підхід орієнтує освітній процес на формування уздобувачів освіти здатності мислити візуальними категоріями, створювати образи, які виконують функцію соціально значущих повідомлень, сприяючи розвитку художньо-проектного мислення майбутніх дизайнерів.

Структура візуально-комунікативної діяльності дизайнера охоплює взаємопов'язані когнітивний, емоційно-ціннісний, творчо-операційний і соціально-комунікативний компоненти, які забезпечують цілісність професійного мислення та діяльності. Когнітивний компонент передбачає наявність системи знань про принципи візуальної комунікації, композиції, кольору, типографіки та семантики зображень, що формує інтелектуальну основу творчого процесу. Емоційно-ціннісний компонент відображає естетичне ставлення до візуальної інформації, усвідомлення її впливу на свідомість і культуру сприйняття, що сприяє розвитку художнього смаку та етичної відповідальності дизайнера. Творчо-операційний компонент забезпечує реалізацію знань і цінностей у практичній діяльності – умінні створювати візуальні рішення (плакати, бренди, інтерфейси, графічні образи), які виконують функцію ефективного комунікативного посередництва. Завершує структуру соціально-комунікативний компонент, що виявляється у здатності дизайнера адаптувати свої художньо-проектні рішення до потреб суспільства, замовника й аудиторії, інтегруючи індивідуальний стиль у контекст соціально-культурної взаємодії, де дизайнер виступає медіатором між ідеєю, замовником та аудиторією. Його діяльність полягає у кодуванні змісту візуальними засобами (знак, символ, форма, колір, ритм); організації простору комунікації, у якому візуальний образ виконує інформаційну, емоційну та ідентифікаційну функції; створенні цілісних візуальних систем, які забезпечують ефективний діалог між людиною і середовищем (від реклами до соціального чи культурного дизайну).

У процесі професійної підготовки дизайнерів візуально-комунікативна діяльність набуває педагогічного змісту, оскільки сприяє розвитку візуальної грамотності (уміння «читати» і «писати» візуальні тексти); формуванню художньо-проектної компетентності, що поєднує аналітичне, творчо-образне та

комунікативне мислення; вихованню відповідальності за культурний вплив візуальних повідомлень; формуванню критичного мислення щодо медіа- та візуального простору.

Візуально-комунікативна діяльність є практичним проявом художньо-проектної компетентності. Якщо компетентність описує інтегративну здатність діяти творчо й цілеспрямовано, то візуально-комунікативна діяльність – це реалізація цієї здатності у візуальній формі, спрямована на суспільну взаємодію. Через неї виявляється професійна ідентичність дизайнера, його культура мислення і спілкування з глядачем.

Національна спадщина виступає засобом **візуальної комунікації** між минулим і сучасним, між культурними контекстами та аудиторіями. На позначення Є.Павліченка візуальність – це спосіб, за допомогою якого створюються певні образи бачення світу [6, с. 59]. Власне через дизайн відбувається передача культурних сенсів, символів, архетипів. Візуальна мова, побудована на українських орнаментах, кольоровій символіці чи пластичних формах, стає **інструментом ідентифікації національної культури у глобальному просторі**, а формування здатності працювати з національно маркованими знаками посилює комунікативну ефективність дизайнерських рішень.

Творче переосмислення національних традицій стає поштовхом до **інноваційних рішень** у дизайні. Спираючись на спадщину, майбутні дизайнери вчаться не лише відтворювати, а й **модернізувати культурні коди**, впроваджуючи їх у нові матеріали, технології, цифрові середовища. Такий синтез традиційного й сучасного розвиває здатність до експерименту, формує **авторський стиль і креативне мислення**.

Важливу роль відіграє **організація освітнього середовища**, у якому національна спадщина розглядається не як музейний артефакт, а як **активний педагогічний ресурс**.

Інтеграція народного мистецтва в навчальні дисципліни – рисунок, кольорознавство, композицію, дизайн-комунікацію – забезпечує системність формування художньо-проектної компетентності. Ефективними є методи проєктів, міждисциплінарні студії, пленери, експерименти зі стилізацією національних мотивів.

Ефективність формування художнього мислення на основі національних традицій залежить від цілеспрямованої педагогічної стратегії.

До ключових умов належать:

1. Міждисциплінарність навчання, яка поєднує історію мистецтва, етнодизайн, композицію, колористику, культурологію.
2. Проєктна діяльність, спрямована на створення робіт, що інтерпретують народні мотиви у сучасному візуальному контексті.
3. Культурно-дослідницька діяльність, під час якої студенти вивчають традиційні ремесла, орнаменти, архетипи української культури.

4. Використання цифрових технологій для збереження і трансформації народних мотивів у сучасних дизайнерських проєктах.

5. Партнерство з місцевими громадами та культурними інституціями, що забезпечує живий зв'язок студентів із джерелами автентичної творчості.

Сучасна система підготовки дизайнерів ґрунтується на поєднанні **традиційних художньо-педагогічних засад і інноваційних освітніх технологій**, що забезпечує цілісність формування фахової компетентності. Такий **синтез традиційного й інноваційного** є необхідною умовою розвитку творчої особистості, здатної працювати в контексті культурної спадщини й водночас орієнтуватися на вимоги сучасного дизайн-ринку.

Традиційний складник підготовки дизайнерів охоплює **академічну школу художнього мислення** – фундаментальну підготовку з рисунку, живопису, композиції, кольорознавства, історії мистецтва та народної творчості. Ці дисципліни формують **естетичну культуру, художній смак і почуття форми**, які становлять основу професійної майстерності. Звернення до **національної художньої спадщини** допомагає майбутнім бакалаврам з дизайну засвоїти символічну мову культури, традиційні принципи гармонії та декоративності, розвиває здатність мислити образно й асоціативно.

Інноваційність у підготовці дизайнерів проявляється у впровадженні **нових педагогічних технологій** (проєктне, проблемно-орієнтоване, інтерактивне навчання), **цифрових інструментів** (3D-моделювання, графічні редактори, візуальні симулятори), а також у залученні **міждисциплінарних підходів** (поєднання мистецтва, психології, комунікації, маркетингу). Цей напрям сприяє розвитку **критичного мислення, креативності, комунікативної культури** й уміння адаптувати традиційні форми до нових медіа- та технологічних середовищ. Так формується новий тип художнього мислення – гібридне мислення, що поєднує емоційно-ціннісне (традиційне) та технологічно-раціональне (інноваційне) начала. Завдяки цьому майбутні дизайнери оволодівають здатністю перекодовувати традиційні символи в сучасну мову дизайну – від брендингу до візуальної айдентики, від інфографіки до UX/UI-рішень. Поєднання традиційного та інноваційного підходів забезпечує **синергетичний ефект** у формуванні художньо-проєктної компетентності. Традиції стають **джерелом художньої автентичності**, а інновації – **засобом модернізації** цих традицій у сучасному дизайні. У результаті формується фахівець, який здатен **інтерпретувати культурні коди засобами сучасних технологій**, зберігаючи зв'язок із національними цінностями та художніми традиціями.

Для педагогіки дизайну синтез традиційного й інноваційного означає створення **гнучкого освітнього простору**, де поряд із класичними методами навчання (майстер-класи, студійна робота, копіювання з натури) активно застосовуються **проєктні лабораторії, цифрові платформи, колаборативні форми навчання**. Такий підхід сприяє не лише розвитку професійних навичок,

а й формуванню **ціннісно-культурної свідомості**, що є важливим чинником самореалізації майбутнього дизайнера.

Опанування національної художньої спадщини стимулює розвиток **аналітичних і дослідницьких умінь** майбутніх фахівців з дизайну. Аналіз народних зразків декоративного мистецтва, архітектурних форм, ужиткового дизайну дає змогу усвідомити закономірності композиційної побудови, колористики, символічних систем. Такий підхід формує здатність **перекодовувати традиційні образи в сучасні дизайнерські рішення**, що є важливою складовою художньо-проектної компетентності.

Одним із провідних напрямів розвитку сучасного українського дизайну є **переосмислення національних художніх традицій** у поєднанні з інноваційними формами виразності. Національні символи, орнаментальні мотиви, колористика народного мистецтва, архетипні образи природи та культури стають джерелом натхнення для дизайнерів, які прагнуть створити **візуальну мову, впізнавану у світовому культурному контексті**.

У сучасному українському дизайні активно використовуються:

- **символи природи**: калина, барвінок, дуб, сонях – як образи життєстійкості, відродження, єдності з природою.
- **архетипні кольори**: поєднання червоного і чорного (життя й боротьба), білого (чистота, духовність), синьо-жовтого (державна ідентичність).
- **мотиви вишивки, писанки, ткацтва, кераміки** – як носіїв етнічної пам'яті, символічних кодів і ритміки народного мистецтва.
- **ідеї свободи, гідності, колективного духу**, що отримали нове звучання у візуальних комунікаціях після Революції Гідності.

Інтеграція національних традицій у сучасний український дизайн засвідчує прагнення митців поєднати автентичну культурну спадщину з актуальними формами візуальної комунікації. Серед найяскравіших прикладів – **Сергій Махно**, який у творчості студії *Sergey Makhno Architects* (<https://makhnostudio.com/>) реалізує концепцію «сучасного українського мінімалізму», поєднуючи прадавні символи, мотиви гончарства та народного орнаменту з новітніми архітектурними й предметними формами. **Дмитро Буланов** (*Dmytro Bulanov Creative Büro* <https://www.behance.net/bulanov>) репрезентує напрям синтезу української візуальної спадщини із сучасними медіа, де традиційні орнаментальні мотиви та іконографічні алюзії отримують нове життя у плакатному мистецтві. **Олександр Дорошенко** (*Sasha Doroshenko* <https://www.instagram.com/doroshenkosasha/>) формує сучасну айдентику з використанням геометричних орнаментів і вишиваних символів, завдяки чому національні знаки набувають міжнародної впізнаваності. Дизайн-бренд «**Gunia Project**» (Н. Каменська, О. Гринчук <https://guniaproject.com.ua/?srsltid=AfmBOoq3p1cmhLmxehV9lsUBfMFoPKfAHxUDob3nLY25jlBr54umrDiZ>) втілює культурну пам'ять через переосмислення українських ремісничих традицій – гончарства, ткацтва, декоративного розпису – у сучасних предметах побуту й

аксесуарах. Бренд «Etnodim» (<https://surl.li/nifkxz>) візуалізує українську ідентичність у модному контексті, поєднуючи традиційні вишивані візерунки з сучасними силуетами. У свою чергу, Катерина Соколова у промисловому дизайні й плакаті звертається до фольклорних архетипів і колективних образів, створюючи метафоричні візуальні наративи, що поєднують національну символіку з мовою сучасного мистецтва (<https://www.instagram.com/katerynasokolova/>). Сукупно ці приклади демонструють, що український дизайн розвивається як синтез традиції й інновації, де культурна ідентичність стає джерелом натхнення, засобом самовираження та конкурентною перевагою у глобальному творчому просторі. Такий підхід доводить, що дизайнери виконують роль візуальних комунікаторів культури, перетворюючи національний досвід у мову сучасного візуального простору. Включення таких прикладів у навчальний процес дизайн-освіти сприяє формуванню **ціннісно-культурної свідомості** майбутніх дизайнерів; розвитку **художнього мислення**, здатного поєднувати традиційні мотиви й сучасні технології; утвердженню **національної візуальної ідентичності** у глобальному контексті.

Висновки. На основі проведеного дослідження можемо констатувати:

1. Художнє мислення у контексті дизайн-освіти є інтегративною якістю особистості, що поєднує інтелектуальне, емоційне й естетичне сприйняття світу, слугує основою творчого пошуку та професійного самовираження. Його розвиток забезпечує перехід від технічного виконання завдання до осмисленого художньо-проектного творення, у якому поєднуються традиція, інновація та культурна самобутність. А візуально-комунікативна діяльність є ключовою для сучасного розуміння дизайну, оскільки поєднує естетичну, знакову та соціальну функції творчості.

2. **Національна художня спадщина** виступає інтегрувальним чинником формування художньо-проектної компетентності майбутніх дизайнерів. Вона впливає на зміст, методи й ціннісні орієнтири освітнього процесу, формуючи здатність студентів до свідомого, естетично обґрунтованого й культурно відповідального проектування. Саме через призму національної культури розвивається творча індивідуальність, професійна зрілість і здатність дизайнера бути посередником між традицією та сучасністю.

3. Національні традиції художнього мислення становлять необхідний духовно-культурний ресурс сучасної дизайн-освіти. Їх інтеграція у професійну підготовку майбутніх дизайнерів сприяє формуванню цілісного художнього світогляду; візуальної культури з національною ідентичністю; художньо-проектної компетентності як інтегративного показника професіоналізму.

4. Педагогічне завдання сучасної дизайн-освіти полягає у створенні умов для діалогу між традицією та інновацією, між етнокультурним досвідом і технологічним мисленням. Саме на цьому ґрунті формується новий тип дизайнера – культурно свідомого, творчо вільного, здатного осмислювати світ через призму національної культури.

5. Звернення до національних традицій у сучасному дизайні є не лише проявом естетичної самобутності, але й засобом відновлення культурної безперервності, формування візуальної ідентичності нації та розвитку творчого потенціалу дизайнерів. Для дизайн-освіти це означає необхідність інтеграції культурологічного компоненту в навчальні програми, що забезпечує формування гармонійного поєднання професійної компетентності та національної свідомості майбутніх фахівців.

Література:

1. Поліщук О. Художнє мислення: естетико-культурологічний дискурс. Монографія. Київ : Вид. ПАРАПАН, 2007. 208 с.
2. Отич О. М. Психологія мистецтва і художньої творчості як методологічна основа мистецької освіти. *Digital Library NAES of Ukraine*. 2013. URL: <https://lib.iitta.gov.ua/id/eprint/3949/>. Дата звернення: 23.10.2025.
3. Філософія: словник термінів та персоналій /Бліхар В., Козловець М., Горохова Л., Федоренко В., & Федоренко В. 2020. Київ: КВІЦ. 274 с.
4. Скорик Т., Міненко А. Психолого-педагогічні основи розвитку художньо-творчого мислення у процесі мистецької діяльності. *Мистецтво та освіта: новації та перспективи. Вісник № 26 (182)*. Серія: педагогічні науки. 2024. С. 207-212.
5. Левчук Л.Т., Панченко В.І., Оніщенко О.І., Кучерюк Д.Ю. Естетика: Підручник/ За заг. ред. Л.Т. Левчук. 3-тє вид., допов. і переробл. Київ : ЦУЛ, 2010. 520 с.
6. Павліченко Є. Сучасна візуальна культура як засіб репрезентації національної ідентичності. *Питання культурології*. 2023. № 42. С. 57–65. doi: <https://doi.org/10.31866/2410-1311.42.2023.293704>.

References:

1. Polishchuk, O. (2007). *Khudozhnie myslennia: estetyko-kulturolohichniy dyskurs* [Artistic Thinking: Aesthetic and Culturological Discourse]. Monohrafiia. Kyiv : Vyd. PARAPAN, 208. [in Ukrainian].
2. Otych, O. M. (2013). *Psykhologhiia mystetstva i khudozhnoi tvorchosti yak metodolohichna osnova mystetskoi osvity* [Psychology of Art and Artistic Creativity as a Methodological Basis of Art Education]. *Digital Library NAES of Ukraine*. URL: <https://lib.iitta.gov.ua/id/eprint/3949/>. Data zvernennia 23.09.2025. [in Ukrainian].
3. *Filosofii: slovnyk terminiv ta personalii* [Philosophy: Dictionary of Terms and Personalities]. (2020) /Blikhar V., Kozlovets M., Horokhova L., & Fedorenko V. Kyiv: KVITs. 274. [in Ukrainian].
4. Skoryk, T., Minenok, A. (2024). *Psykhologo-pedahohichni osnovy rozvytku khudozhno-tvorchoho myslennia u protsesi mystetskoi diialnosti* [Psychological and Pedagogical Foundations of the Development of Artistic and Creative Thinking in the Process of Artistic Activity]. *Mystetstvo ta osvita: novatsii ta perspektyvy. Visnyk. 26 (182)*. Serii: pedahohichni nauky. 207-212. [in Ukrainian].
5. Levchuk, L.T., Panchenko, V.I., Onishchenko, O.I., Kucheriuk, D.Yu. (2010). *Estetyka* [Aesthetics]: Pidruchnyk/ Za zah. red. L.T. Levchuk. 3-tie vyd., dopov. i pererobl. Kyiv : TsUL. 520. [in Ukrainian].
6. Pavlichenko, Ye. (2023). *Suchasna vizualna kultura yak zasib reprezentatsii natsionalnoi identychnosti* [Modern Visual Culture as a Means of Representing National Identity]. *Pytannia kulturolohii*. 42. 57–65. doi: <https://doi.org/10.31866/2410-1311.42.2023.293704>.

